

## ПРВО САВЈЕТОВАЊЕ АРХИВСКИХ РАДНИКА ЈУГОСЛАВИЈЕ

На Цетињу је 10. и 11. октобра боравило око 200 архивиста из читаве земље, који су учествовали у раду Првог савјетовања архивских радника Југославије.

На овим савјетовањима, као што је уобичајено, разматрају се 'една до двије стручне теме. Овога пута пажњу југословенских архивиста заокупило је питање перспективног развоја архивске дјелатности у Југославији 1986—1990. Никола Николић, у реферату о 40 година архивске службе у СФРЈ и перспективи њеног даљег развоја, дао је историјат развоја ове службе од првих последијератних дана, успјехе и проблеме са којима се она суочава, данашњи њен ниво и посебно развој у периоду 1986—1990. год. Да би се реализовао програмски задатак „Архивске дјелатности у средњорочном периоду 1986—1990“ закључено је да се прикупе детаљне информације о стању мреже архива, смјештајном простору, кадровима, стручном раду, извршењу средњорочних планова (1981—1985) и о плановима за период 1986—1990. година.

У оквиру ове теме предсједник Друштва архивских радника СР Црне Горе Мирослав Лукетић поднио је реферат „Развој архивске службе у СР Црној Гори“. О унапређењу ове службе у СР Црној Гори било је и до сада ријечи на састанцима Савеза архивских радника Југославије, јер је ово једина Република чији знатан дио територије није покривен архивском службом. Предузимане су и предузимају се многе акције да се ово питање ријеша. У току је изградња и обнова архивских зграда у Цетињу, Бару, Будви и Котору. Предузимају се и мјере за стварање матичне службе у Архиву СР ЦГ на Цетињу, јер до сада овај Архив није ни материјално ни кадровски био оспособљен да врши ову службу на коју је законом обавезан. Надати се да ће Општински архив у Титовграду добити просторије за депо, јер главни град наше Републике има свој архив од 1980. г., али ни једног метра архивске грађе, јер

нема просторија за њен смјештај. Посебан проблем је архивска служба у сјеверном дијелу Републике, било у оним рејонима гдје она постоји, било ондје гдје је нема ни у окриљу неке друге институције. Зато су од свих присутних подржане мјере и акције које се предузимају и планирају у нашој Републици да би се позитивно ријешао проблем архивске службе и, да би се позитивно регулисала архивска мрежа, а све у циљу заштите архивске грађе.

Друга Савјетовања посвећена је архивској грађи за историју радничког покрета, КПЈ и НОБ-а у Југославији, како је и гласио реферат Јосипе Павер. Преглед архивске грађе и подаци о њој у реферату дати су по периодима: 1) Почети радничког и социјалистичког покрета и његов развитак до 1918. г.; 2) Револуционарни раднички покрет у раздобљу између два свјетска рата; 3) Народноослободилачка борба и социјалистичка револуција и 4). Раздобље социјалистичке изградње. Реферат је веома садржајно, исцрпно, са обиљем података дао преглед архивске грађе на задату тему која се налази у архивима Југославије. Поднесених 27 коререферата рјечито говоре колику је пажња и интересовања изазвала ова тема, односно реферат. Коререференти су пружили такође значајне податке о овој врсти архивске грађе. Један дио коререферата дао је податке о сачуваној архивској грађи у појединим архивима, док је један број био посвећен проблемима и изнио нам искуства појединих архива у сређивању, чувању, коришћењу и публиковању ове архивске грађе. Извјестан број коререферата обратио је пажњу на архивску грађу насталу радом друштвено-политичких организација, као и на регистратурску грађу ових организација која данас настаје, посебно се осврћући на архивску грађу која настаје радом организацијама удруженог рада.

С обзиром на услове и под којима је настајала архивска грађа

за историју радничког покрета, КПЈ и НОБ-е у условима илегале и ратних вихора, може се констатовати да је ове грађе релативно доста сачувано. Ова је архивска грађа, знамо, настајала не само радом радничких друштва и удружења и организација КПЈ и радом других партија преко којих је КПЈ дјеловала у периоду илегале, као ни радом војних и других органа народноослободилачке борбе, већ и радом јавне управе, судова и квислиншких војних јединица и других органа. Зато знатан дио ње крију и фондови јавних управа и служби, полицијских и судских органа и други. На жалост, архивска грађа настала у послеријатним годинама, нарочито у периоду социјалистичке изградње, у знатној мјери је уништена.

Чувању архивске грађе данас посебно регистратурске, не може се дати повољна оцјена. Архивска грађа о радничком покрету, КПЈ и НОБ-и, због услова под којима је настала и других узрока, налази се растурена по архивима широм земље, а дио ње се налази и у иностранству. Поред архива, и бројни музеји и друге институције посједују ову врсту архивске грађе. Посебан је проблем она архивска грађа која се налази код појединаца, и која измиче контроли архивске службе. Овдје мислимо на архивску грађу која је настајала радом организација и органа у којима су те личности дјеловале. Својеврсно питање је мемоарска грађа. Оволико интересовање и брига о архивској грађи за историју радничког покрета, КПЈ и НОБ-е је сасвим природно, јер смо свјedoци бројних научних радова и збирки докумената који се штампају користећи баш ову архивску грађу. Међутим, свјedoци смо и злоупотребе ове архивске грађе и некритичког штампања, посебно мемоарске грађе. Такође нам је познато да се небрижљиво чува архивска грађа, као и небрига за регистратурску грађу, која посљедњих година или данас настаје у раду свих организација и органа, а за нас је у овом слу-

чају најважнија регистратурска грађа која настаје радом друштвено-политичких организација.

На основу реферата, кореферата и дискусије по другој теми донесени су сљедећи закључци: 1) Почети са припремама за израду вишетомног прегледа архивске грађе радничког покрета, КПЈ и НОБ у југословенским архивима; 2) Убрзати рад на прикупљању, истраживању, комплетирању, сређивању и обради грађе друштвено-политичких организација; 3) Урадити упутство или препоруку на нивоу Југославије, која би на јединствен начин регулисала систем сређивања и обраде грађе друштвено-политичких организација; 4) Обавијестити надлежна тијела друштвено-политичких организација о проблемима које има архивска служба у погледу заштите и комплетирања архивске грађе органа друштвено-политичких организација; 5) Грађу основних организација Савеза комуниста, Савеза синдиката, Савеза социјалистичке омладине, које дјелују при организацијама удруженог рада, радним заједницама и мјесним заједницама третирају као дио фонда организација удруженог рада радне заједнице и мјесне заједнице.

Сви реферати и кореферати уз претходну оцјену биће објављени у часопису „Архивист“, органу Савеза архивских радника Југославије.

У току Савјетовања пред архивистима је промовисана публикација „Турски катастарски прописи неких подручја западне Србије XV и XVI вијека“ у три тома. О овом значајном подухвату Историјског архива Краљева, Међуопштинског историјског архива Чачка и Историјског архива Титовог Ужица, и о раду приређивача ових веома значајних докумената Ахмета С. Аличића, који могу крисино послужити свим крајевима који су били под турском владавином, говорили су Мира Дајић, директор Архива СР Србије, и један од рецензента Ејуп Мушовић.

*Марија Црнић Пејовић*